

סדר הגאולה

1) משנה מסכת מעשר שני פרק ה משנה ב

כרם רבעי היה עולה לירושלם מהלך יום אחד לכל צד ואי זו היא תחומה אילת מן הדרום ועקרבת מן הצפון לוד מן המערב והירדן מן המזרח ומשרבו הפירות התקינו שיהא נפדה סמוך לחומה ותנאי היה הדבר שאימתי שירצו יחזור הדבר לכמות שהיה רבי יוסי אומר משחרב בית המקדש היה התנאי הזה ותנאי היה אימתי שיבנה בית המקדש יחזור הדבר לכמות שהיה:

2) תלמוד ירושלמי מסכת מעשר שני פרק ה דף נו טור א/ה"ב

אמר רבי אחא זאת אומרת שבית המקדש עתיד להיבנות קודם למלכות בית דוד דכתיב ודם ענב תשתה חמר ואת אמר הכין

3) רידב"ז מסכת מעשר שני פרק ה הלכה ב

א"ר אחא זאת אומרת שבהמ"ק עתיד להבנות קודם מלכות בית דוד דכתיב ודם ענב תשתה חמר ואת אמר הכין. תלמידי הגר"א ז"ל כתבו דהתנאי היה שכשיבנה בהמ"ק תחזור למקומה התקנה והא כתיב ודם ענב תשתה חמר וא"כ יהיה ענבים מרובות ולמה צריך אז התקנה לעטר שוקי ירושלים בפירות א"ו דבהמ"ק יהיה קודם למלכות בית דוד ויהיו ענבים מעוטים. ובספר מלאכת שלמה ז"ל גרס והכתיב ודם ענב וגו' וה"פ דר"א מדייק דע"כ בנין בהמ"ק יהיה קודם למלכי בית דוד דאל"כ למה להו לעשות תקנה לאחר בנין בהמ"ק הא אז יהיו כל גדולי עולם א"ו דבנין בהמ"ק יהיה קודם למלכי בית דוד וע"כ הוצרך לעשות תקנה בזמן אותו הדור על הזמן שיבנה בהמ"ק בב"א] וכ"פ בתו"ט ז"ל [ופריך והכתיב ודם ענב תשתה חמר פי' דהוא ביאת המשיח דכתיב פורה דרכתי לבדי ואח"כ תשתה חמר היינו יין נסכים אלמא דהנסכים יהיה בעבודת המקדש אחר ביאת משיח צדקינו ב"ב אמן:

4) תו"ט על מסכת מעשר שני פרק ה משנה ב

ולר' יוסי נמי הוצרך תנאי מפני שהתקנה היתה שלא יהו רשאים להעלות כדי שלא לעטר שוקי ירושלים הנתונה בידי האויבים ואף אם יתבטל זה הטעם שיבנה בית המקדש במהרה בימינו. ולא יהו אותו בית דין שבאותו דור רשאים לבטל כי אולי לא יהיו גדולים מזה הבית דין. כי בנין בית המקדש קודם למלכות בית דוד כדאיתא בירושלמי אמתניתין. וכל שכן קודם לתחיית המתים. ומזה ודאי קשיא להראב"ד דהואיל והתנאי עצמו לא היה אלא לכשיבנה בית המקדש. וממילא בטל הטעם וא"כ מה צורך לתנאי. וגם בזה יש לי להליץ בעדו מזה הירושלמי שבית המקדש עתיד להבנות קודם מלכות בית דוד. ונמצא שעד מלכות בית דוד יהיה לאויבים קצת ממשלה עלינו וכמו שהיה בתחלת בית שני. ובשלוט האויבים בנו ויהיו בירושלים. עדיין לא נתבטל הטעם לגמרי. לפיכך הוצרכו לתנאי שהבית דין שבאותו דור יחזרו הדבר לכמות שהיה על פי זה התנאי.

5) ר"י סיריליאו מסכת מעשר שני פרק ה הלכה ב

ודם ענב תשתה חמר דם עינב היינו ביאת המשיח דכתיב ביה פורה דרכתי לבדי ואח"כ תשתה חמר משמע יין נסכה היינו דמלכות בית דוד קודמת

6) תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יז עמוד ב ודף יח עמוד א

ומה ראו לומר קיבוץ גלויות לאחר ברכת השנים - דכתיב (יחזקאל ל"ו) ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא. וכיון שנתקבצו גלויות - נעשה דין ברשעים, שנאמר: (ישעיהו א') ואשיבה ידי עליך ואצרף כבר סיגך, וכתיב (ישעיהו א') ואשיבה שפטיך כבראשנה. וכיון שנעשה דין מן הרשעים - כלו המינים, וכולל אדם עמהם, שנאמר: (ישעיהו א') ושבר פשעים וחטאים יחדו (יכלו). וכיון שכלו המינים - מתרוממת קרן צדיקים, דכתיב (תהלים ע"ה) וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק, וכולל גירי הצדק עם הצדיקים, שנאמר (ויקרא י"ט) מפני שיבה תקום והדרת פני זקן, וסמך ליה וכי יגור אתכם גר. והיכן מתרוממת קרנם - בירושלים, שנאמר (תהלים

קכ"ב) שאלו שלום ירושלים ישליו אהביך. וכיון שנבנית ירושלים - בא דוד, שנאמר: (הושע ג) אחר ישבו בני ישראל ובקשו את ה' אלקיהם ואת דוד מלכם.

7) רש"י מסכת מגילה דף יח עמוד א

אחר ישוּבו בני ישראל - אחר ישוּבו לבית המקדש, ובקשו הקדוש ברוך הוא ואת דוד מלכם.

8) רש"י תהלים פרק ע פסוק א

לדוד להזכיר - ... ראיתי משל למלך שכעס על צאנו וסתר את הדיר והוציא את הצאן ואת הרועה אחר זמן החזיר את הצאן ובנה את הדיר ולא הזכיר את הרועה אמר הרועה הרי הצאן מוחזר והדיר בנוי ואני איני נזכר כך למעלה מן הענין נאמר כי אלקים יושיע ציון וגו' ואוהבי שמו ישכנו בה הרי הדיר בנוי והצאן כנוס והרועה (זה דוד) לא נזכר לכך נאמר לדוד להזכיר אלקים להצילני:

9) אם הבנים שמחה ב - טז

ואחר שביררתי לך מדברי חז"ל מכמה מקומות שגאולתינו העתידה יבוא לנו קימעא קימעא ולא בפעם אחת וגם בנסים מלובשים בטבע העולם ולא בנס נגלה ומפורסם בהשתלשלות דברים טבעיים יובן לנו מה דמבואר בירושלמי מע"ש פ"ה ה"ב אמר רב אחא זאת אומרת שבית המקדש עתיד להיבנות קודם למלכות בית דוד ועיין שם בפני משה ד"ה דכתיב דכתב דהטובות על ישראל אינם באים אלא במדרגה דמתחילה יבנה בית המקדש ואח"כ יצמח ויעלה מלכות בית דוד ותהיה ישועה גמורה במהרה בימינו אמן עכ"ד והתוס' יו"ט שם פ"ה ה"ב מביא ירושלמי הלו ...

ואני מצאתי עוד בפסיקתא פסקא קומי אורי וז"ל תנו רבנן בשעה שמלך המשיח נגלה בא אליהו ועומד על גג של בית המקדש והיה משמיע להם לישראל ואומר להם ענוים הגיע זמן גאולתכם וכתב שם בביאור לרבינו ר' זלמן מרגליות וז"ל עומד על גג בית המקדש בירושלמי דמעשר שני פ"ה ה"ב הובא בתוס' יו"ט שם דבנין ביהמ"ק יהיה ארבעים שנה קודם לביאת המשיח לפי זה אתי שפיר עומד על גג בית המקדש בפשיטות עכ"ל והיינו דיהיה נבנה תחילה ברשיון המלכות

והלום מצאתי להגאון רבי שלמה קלוגר בסידור יעב"ץ יריעות שלמה תו בתפילת לשלש רגלים בנה ביתך כבתחילה וכוונן מקדשך על מכונו והראנו בבנינו ושמחנו בתיקונו וכתב כי לכאורה היא כפל לשון ובפרט מ"ש בנה ביתך כבתחילה הרי לא יהיה כבתחילה רק יהיה של אש אך נראה דכאן מרמז מה שכתב התוס' יו"ט במס' מעשר שני פרק ה דתחילה יהיה נבנה ביהמ"ק ע"י מלכות ואח"כ יהיה בנין שלו ית' באש ולכך מדוייק זה הנוסח התפילה דאנו מבקשים בנה ביתך כבתחילה ע"י אדם ואח"כ וכוונן מקדשך על מכונו שיהיה ע"י הקב"ה עכ"ד

10) רמב"ם הלכות מלכים פרק יא הלכה ד

ואם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו, כפי תורה שבכתב ושבעל פה, ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה, וילחם מלחמות ה', הרי זה בחזקת שהוא משיח, אם עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל הרי זה משיח בודאי

11) רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ב הלכה יז

כל שיעורי הנסכים האמורין בספר יחזקאל ומנין אותן הקרבנות וסדרי העבודה הכתובים שם כולם מלואים הן ואין נוהגין לדורות אלא הנביא צוה ופירש כיצד יהיו מקריבין המלואין עם חנוכת המזבח בימי המלך המשיח כשיבנה בית שלישי.

12) ויקרא רבה (וילנא) פרשה ט' - ו'

מלך המשיח שנתון בצפון יבא ויבנה בהמ"ק הנתון בדרום הה"ד (ישעיה מא) העירותי מצפון ואת ממזרח שמש

13) נוסח אשכנז - סדר עמידה

אלקינו ואלקי אבותינו. יעלה ויבוא ויגיע. ויראה וירצה וישמע. ויפקד ויזכר זכרונו ופקדונו וזכרון אבותינו. וזכרון משיח בן דוד עבדך. וזכרון ירושלים עיר קדשך

14) נוסח ספרדי - סדר תפילת עמידה

אלקינו ואלקי אבותינו יעלה ויבא ויגיע ויראה וירצה וישמע ויפקד ויזכר זכרונו וזכרון אבותינו. זכרון ירושלים עירך. וזכרון משיח בן דוד עבדך

15) נוסח ספרדי - סדר ברכת המזון

הרחמן הוא יחינו ויזכנו ויקרבנו לימות המשיח ולבנין בית המקדש ולחיי העולם הבא

16) בראשית רבה (וילנא) פרשה סד

בימי רבי יהושע בן חנניה גזרה מלכות הרשעה שיבנה בית המקדש

17) ויואל משה מאמר שלש שבועות ס' ס'

ובזה מיושב שאפשר שבימי ריב"ח עדיין ה' לומדין ויודעין הפי' שבנבואת יחזקאל ולא ה' עדיין הכרעת ההלכה שאין לבנות בית המקדש טרם ביאת המשיח כי באמת היא פלוגתת התנאים כאשר יתבאר עוד

18) ויואל משה מאמר שלש שבועות ס' ס"א

ועכ"פ זה ודאי שמ"ש בירושלמי שבנין ביהמ"ק קודם למלכות בי"ד יש לו ב' פירושים או שהפיל' הוא שיבנה אחר ביאת המשיח טרם שיתפשט מלכות בי"ד או לפי דרך התו"ט צ"ל שיהי' כמו בימי ריב"ח שגזרה המלכות לבנות ביהמ"ק בעודם בגולה תחת מלכות הרשעה שלא ה' עדיין שום רמז ורמיזה של גאולה וביאת המשיח כי מעת ריב"ח עד עכשיו בעוה"ר יצאו מה שיצאו ועדיין בן דוד לא בא וע"כ ה' דעת אותו המאן דאמר בירושלמי לחוש ע"ז דכיון שבנין ביהמ"ק קודם למלכות בית דוד לכן יוכל להיות עוד שיתרמי כמו בימי ריב"ח שיגזרו מלכות הרשעה לבנות ביהמ"ק ואין בזה שום רמז של גאולה